

פרשת ויקהל-פקודי תשפ"א – למה לעצור הכל בשבת?

1. **שמות לה:** ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם: אלה הדברים אשר צווה ה' לעשת אתם: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' ... ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל ... קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת - **אברבנאל:** אם משה הקהיל כל ישראל לצוותם על מלאכת המשכן ... למה התחיל במצות השבת? והרי כבר באה המצווה בפרשת המן ובסיני בעשרת הדברות ועל מעשה המשכן [בפרשת כי תשא]? לפי שאפשר שיחשוב אדם שהקמת המשכן היא יותר נכבד מכל הפעולות התורניות וכל שכן מהשבתה בשבת, לפי שמעשה הקמת המשכן [האקטיבי] הוא יותר שלם מהשבתה והמנוחה [הפאסיבית] ... כי המעשה הוא מציאות והשבתה העדר ... מפני זה אמר ה' למשה שיאמר לישראל: 'אך את שבתותי תשמורו' ... אתם לא תדחו את השבת מפניה אלא תשמרו אותה.

שבת מט,ב: אבות מלאכות [בשבת] ארבעים חסר אחת [שהעובר על כל אחת מהן לוקה], כנגד מי? אמר להו' ר' חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן ... דתניא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן - הם זרעו ואתם לא תזרעו, הם קצרו ואתם לא תקצרו, הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד.

2. **אסתר ג,ח:** ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם - **מגילה יג:** 'את דתי המלך אינם עושים' - שמוציאים את השנה בשה"י פה"י - שבת היום, פסח היום.

אבות דרבי נתן כא: גדולה היא מלאכה שכשם שנצטוו ישראל על השבת, כך נצטוו על המלאכה, שנאמר: 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך'. **שם כא:** רבי יהודה בן בתירא אומר: מי שאין לו מלאכה לעשות [כגון שפרש מהעבודה] מה יעשה? אם יש לו חצר חרבה או שדה חרבה, ילך ויתעסק בה [ובלבד שלא יישב בטל]... ר' טרפון אומר: אין אדם מת אלא מתוך הבטלה.

בראשית ב (בתום מלאכת הבריאה): ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו: **שמות כ** (עשרת הדברות): כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ... **וינח ביום השביעי: שמות לא** (כי תשא): כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש - **רש"י:** כל לשון נופש הוא לשון נפש, **שמישיב נפשו ונשמתו בהרגעו מטורח מלאכה - מכילתא יתרו:** וכי יש לפניו יגיעה?! והלא כבר נאמר 'לא ייעף ולא ייגע' ואומר 'נותן ליעף כח', ואומר: 'בדבר ה' שמים נעשו' [היינו שכל הבריאה נוצרה בדיבור קל של עשרה מאמרות]? אלא הכתיב על עצמו לשון מנוחה [להשביע האוזן]... והרי קל וחומר: מי שאין לפניו יגיעה, הכתיב על עצמו שברא ועלמו בששה ונח בשביעי, אדם שנאמר בו 'לעמל יולד' על אחת כמה וכמה.

מלבי"ם ריש פרשתנו: גדר 'מלאכה' [שאמרה התורה 'לא תעשו מלאכה' ולא אמרה 'לא תעשו עבודה'] הוא העסק בדבר שיש בו אומנות ומשנה איזה חומר מן הדברים שבעולם לעשות בו חידוש ותיקון, לאפוקי מעשה הדיוט ופעולה שאין משנה בו דבר כמו טעינת משאות כבודות בביתו.

3. **ליקוטי תורה מב,ג:** 'וישבת ביום השביעי' הוא כמו אדם שעשה איזה מלאכה, כמו שכותב איזה שכל, הנה צריך שכלו לירד עד שיתלבש במידות ומחשבה, ואחר כך יורדים כולם ומתלבשים בכח המעשה [שזה צמצום וירידה גדולה]. ואולם אחרי שנח ממלאכתו, חוזרים כל הכוחות ומתעלים ונכללים בכח השכל ובעצמות הנפש כו'.

וכך עד"מ ששת ימים עשה ה', היינו ירידת החכמה והמידות על ידי כמה צמצומים להתלבש בעשרה מאמרות, ולכן נזכר הכל שם 'אלקים' במעשה בראשית, שהוא בחינת צמצומים, אבל בשבת כתיב 'ויכל אלקים' היינו שכלו ופסקו הצמצומים ועולה ונכלל בשם הוי' [בחינת גילוי אלוקות שאין שום דבר מסתיר], וכמו עד"מ הנ"ל עליות השכל והמידות לאחר שנשפלו וחוזרים ומתעלים לשורשם.

ספר השיחות תש"א/53: פעם היה בעל בית חסידי במצב שונה לגמרי בשבת: הנחת רוח, השלווה, לא מיהרו. לפני התפלה שמעו מאמר חסידות, אחר כך התפללו בכוונה, כל אחד לפי ערכו, אבל לא מיהרו לרוץ הביתה אל הקוגל. אכן מצווה לענג את השבת באכילה ושתייה וכסות נקיה, אבל לא זה העיקר ולא אמרו די בזה. היום - השבת איננה חול אבל איפה 'קידוש השבת'?